

ภาคผนวก ก

การนำเสนอเหตุการณ์บางตอนของนิทานทั้งสองเรื่อง

ตัวอย่างจากเหตุการณ์บางตอนของเรื่องทิลล์ ออยเลนชเปเกิล

นอกเหนือจากการนำเสนอเหตุการณ์บางตอนของนิทานเรื่องนี้ ผู้เขียนยังได้คัดลอกภาพประกอบจากเรื่องทิลล์ ออยเลนชเปเกิล มาไว้ในงานวิจัยฉบับนี้ด้วย ภาพเหล่านี้เป็นภาพแกะสลักบล็อกไม้ (Holzschnitt-Illustration) มีทั้งหมด 81 ภาพ โดยเป็นภาพลายเส้นขาวดำที่ไม่มีแสงเงา ภาพเหล่านี้เป็นภาพประกอบหนังสือนิทานเรื่องนี้อับปี ค.ศ. 1515 ของสำนักพิมพ์กรือนิงเงอร์ แห่งเมืองชตราสบูร์ก ในการตีพิมพ์ครั้งต่อ ๆ มามักจะใช้ภาพเหล่านี้ประกอบการตีพิมพ์หนังสือนิทานเรื่องนี้ สำหรับในงานวิจัยฉบับนี้ผู้เขียนได้คัดลอกภาพเหล่านี้จากหนังสือนิทานเรื่องนี้ซึ่งเป็นฉบับที่เรียบเรียง และพิมพ์ใหม่ โดย ซีกฟรีด ฮา ซิคซ์เทอมนันน์ (Siegfried H. Sichtermann) สำนักพิมพ์อินเซล ทัสเชนบุค แห่งเมืองฟรังค์ฟวร์ตมิ่งไมน์ ที่ตีพิมพ์ครั้งที่สองเมื่อปี ค.ศ. 1981 ในการคัดลอกครั้งนี้ผู้เขียนไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด หากแต่เป็นไปเพื่อเผยแพร่ให้ผู้อ่านชาวไทยได้รู้จักนิทานเรื่องนี้มากขึ้น ด้วยเหตุที่เรื่องศรีธนญชัยเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่อ่านคนไทยส่วนใหญ่ ผู้เขียนจึงมิได้คัดลอกภาพประกอบของเรื่องศรีธนญชัยมาประกอบการนำเสนอเหตุการณ์ของเรื่องศรีธนญชัย

เหตุการณ์บางตอนของนิทานทั้งสองเรื่องเลือกเฉพาะเหตุการณ์ที่ใช้อ้างอิงในงานวิจัยฉบับนี้หลายครั้ง

ภาพตัวละครเอกขี่ม้าโดยที่มือข้างหนึ่งถือกระจก ส่วนมืออีกข้างจับนกยูงซึ่งเป็น
ภาพที่สร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายของนามสกุลของตัวละครเอก ออยเลน(Eulen)
แปลว่านกยูง ส่วนชะปีเกิล แปลว่า(Spiegel) กระจก

เรื่องที่ 1

ครั้งหนึ่งทิลล์มาถึงมหาวิทยาลัยแอร์ฟวร์ท นักศึกษาและคณาจารย์ซึ่งได้ ยินความเจ้าเล่ห์ของทิลล์จึงได้ทำทนายทิลล์ให้สละอ่านหนังสือ เขายินดีรับข้อ เสนอและขอเบิกค่าสอนล่วงหน้าเป็นเงิน 500 เหรียญทอง จากนั้นทิลล์ก็เข้าไปในคอก และวางหนังสือเล่มหนึ่งในรางหญ้าซึ่งโรยข้าวโอ๊ตบนหน้าหนังสือหน้าแรกๆ เจ้าลา ก็กินข้าวโอ๊ตทันทีแล้วใช้ลิ้นตุนหนังสือไปที่ละหน้า เมื่อถึงหน้าที่ไม่มีข้าวโอ๊ตมันก็จะส่ง เสียงร้อง เอ - อ่า เอ - อ่า เมื่อทิลล์เห็นเช่นนั้นก็รีบไปเชิญเหล่าคณาจารย์มาชม ความก้าวหน้าทางการเรียนของลูกศิษย์ตน เมื่อทุกคนมาถึงทิลล์พาไปยังคอกลา เขาวางหนังสือที่รางหญ้า ส่วนเจ้าลาที่ไม่ได้กินอะไรตลอดทั้งวัน เมื่อเห็นหนังสือรีบ เลียหนังสือและใช้ลิ้นตุนไปที่ละหน้า ในครั้งนี้ทิลล์ไม่ได้โรยข้าวโอ๊ตไว้ เจ้าลาจึงร้อง อย่างสุดเสียงว่า "เอ - อ่า เอ - อ่า" แล้วทิลล์ก็กล่าวว่า "ได้ยินไหมครับ ลาดูนี่รู้ อักษรสองตัวแล้วคือเอกับอ่า"

เรื่องที่ 2

ทิลล์มาอยู่ที่หมู่บ้านเปิดเดินเซเดดท์ เป็นเด็กรับใช้พระ พระได้กล่าวกับเขาว่า 'ทิลล์อยู่ที่นี่น่าจะมีความสุขและทำงานสบาย ๆ รับประทานอาหารแต่สิ่งที่ดีที่สุด เช่นเดียวกับแม่บ้านของพระ งานที่เขาต้องทำ เขาสามารถทำได้เพียงครั้งหนึ่ง' ทิลล์กล่าวตอบพระว่าเขาจะทำตามคำพูดของพระ และทิลล์ได้สังเกตว่าแม่บ้านของพระมีตาเดียว เนื่องจากตาอีกข้างพิการ วันหนึ่งแม่บ้านตาเดียวฆ่าไก่ 2 ตัว และส่งให้ทิลล์นำไปย่าง เมื่อย่างไก่สุก ทิลล์คิดถึงคำที่พระพูดว่า ทิลล์จะได้กินและดื่มแต่ของดี ๆ ทัดเทียมกับพระและแม่บ้าน แต่ไก่มีแค่ 2 ตัว ทำให้พระไม่ได้ทำตามทีพูด ดังนั้น ถ้าตนกินเสียหนึ่งตัว พระจะได้ไม่ผิดคำพูด แล้วทิลล์ก็กินไก่ย่างไปเสียหนึ่งตัว เมื่อแม่ครัวจะมาเอาไก่ย่าง เธอก็เห็นว่าไก่เหลืออยู่ตัวเดียว ครั้นเธอถามหาไก่อีก 1 ตัว ทิลล์ตอบว่า 'ลืมตาอีกข้างสิ แล้วคุณก็จะได้เห็นไก่ 2 ตัว' แม่ครัวโกรธมากที่ทิลล์ล้อเลียนความพิการของเธอ เธอจึงรีบไปฟ้องพระ เมื่อพระมาถามความจริง ทิลล์จึงตอบว่าผมกินไก่อีกตัวเอง อย่างที่ท่านพูด ผมควรจะกิน และดื่มอย่างดีทัดเทียมกับท่านและแม่ครัว ผมคงจะเสียใจมากที่ท่านต้องกลายเป็นคนโกหก เมื่อพวกคุณทั้งสองต่างก็ได้กินไก่ในขณะที่ผมไม่ได้กินอะไรเลย ท่านจะกลายเป็นคนโกหก ผมจึงกินไก่ตัวหนึ่งเพื่อท่านจะได้ไม่ต้องเป็นคนโกหก พระรู้สึกพอใจกับคำตอบของทิลล์ อะไรก็ตามที่แม่ครัวสั่งให้ทิลล์ทำ เขาจะทำเพียงครั้งเดียว เช่น หาน้ำครึ่งถังเมื่อแม่ครัวสั่งให้ไปเอาน้ำมา หรือสั่งให้หยิบพิน 2 ดุ้น ทิลล์หยิบมา 1 ดุ้น สั่งให้ไปเอาฟางมา 2 กอง ทิลล์จะเอามาเพียงกองเดียว เป็นต้น แม่ครัวโกรธจึงไปฟ้องพระ พระมาถามความจริง ทิลล์ตอบว่า 'ผมไม่ได้ทำอะไรที่นอกเหนือจากคำสั่งของท่านเลย ท่านกล่าวว่าผมควรจะทำงานเพียงครั้งเดียว แม่ครัวของท่านน่าจะเห็นด้วยตาทั้งสองข้าง แต่ทว่าเธอเห็นได้เพียงตาเดียว เธอเห็นเพียงครั้งเดียว ดังนั้น ผมจึงทำงานเพียงครั้งเดียว พระรู้สึกขันกับคำตอบ แต่แม่ครัวโกรธมาก ขอให้ทิลล์ออกไป มิฉะนั้นเธอ

จะลาออกไป พระจำต้องไล่ทิลลีไปทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องการทำเช่นนั้นและได้ฝากงานให้เขา
เป็นคนเฝ้าโบสถ์

เรื่องที่ 3

ในตอนนีทิลล์มาเป็นลูกมือในร้านขนมปัง นายจ้างสั่งทิลล์อบขนมปังส่วน เขาจะไปพักผ่อน ทิลล์จึงถามนายจ้างว่าจะให้ขนมปังเป็นรูปอะไร นายจ้างจึง ตอบว่า "เธอเป็นลูกมือคนทำขนมปังไม่ใช่เหรอ แล้วไม่รู้หรือว่าควรจะทำขนมปังเป็น รูปอะไร จะทำเป็นนกชุกหรือสิงค่างก็ตามใจ" แล้วนายจ้างก็เดินออกไป ส่วนทิลล์ก็ อบขนมปังเป็นรูปนกชุกกับสิงค่างเต็มไปหมด เมื่อนายจ้างตื่นขึ้นมาเห็นเข้าในตอน เช้าก็โกรธมาก ไล่ทิลล์และขนมปังรูปสัตว์ก็ให้ทิลล์ขนออกไปด้วย ทิลล์นำขนมปังรูป สัตว์ไปขายที่ตลาด ผู้คนชอบมากพากันมาซื้อขนมปังของทิลล์จนหมด

เรื่องที่ 4

ร้านอาบน้ำแห่งหนึ่งในเมืองฮันโนเวอร์นั้นเจ้าของร้านใช้ชื่อว่า "บ้านแห่งความสะอาด" (Haus der Reinheit) แทนที่จะใช้ชื่อว่า "ห้องอาบน้ำ" (Badestube) ขณะนั้นทิลล์แวะเข้ามาใช้บริการ เจ้าของร้านกล่าวต้อนรับว่า "แขกผู้มีเกียรติ ที่นี่คือบ้านแห่งความสะอาดมิใช่ห้องอาบน้ำ เรายินดีต้อนรับ" ทิลล์จึงถามว่า "ที่นี่เป็นบ้านแห่งความสะอาด ถ้าฉันก็เป็นที่นี่ซึ่งเราเข้าไปอย่างสกปรกแต่ออกมาสะอาดใช่ไหม" ด้วยคำพูดนี้ทิลล์ได้ถ่ายมูลของใหญ่กลางห้องอาบน้ำ เจ้าของร้านออกมาตอว่า "เพราะทำให้ร้านของตนส่งกลิ่นเหม็นคั่งไปหมด ทิลล์จึงกล่าวตอบไปว่า "อ้าวก็ที่นี่เป็นบ้านแห่งความสะอาดมิใช่หรือ ฉันต้องการทำความสะอาดภายในเท่านั้น กับภายนอกเลยนะ ฉันเลยเข้ามาที่นี่ไงล่ะ" เจ้าของร้านโกรธพลางพูดว่า "ที่นี่เป็นบ้านแห่งความสะอาดด้วยการชะล้างเนื้อและคราบไคลแต่คุณกลับมาถ่าย" ทิลล์จึงเถียงกลับว่า "อ้าวแล้วมูลไม่ใช่สิ่งสกปรกจากร่างกายคนหรือ ถ้าต้องทำความสะอาดควรทำความสะอาดทั้งภายนอกและภายในสิ" เจ้าของร้านตะเพิดทิลล์ออกไปแม้ว่าทิลล์มีเงินจ่ายค่าบริการ

เรื่องที่ 5

ครั้งหนึ่งที่เมืองมักเดอบวร์กชาวเมืองขอร้องให้ทิลล์เล่นตลกให้ดู ทิลล์โกรธมากที่คนมักมองว่าเขาเป็นตัวตลกจึงคิดที่จะแกล้งชาวเมือง เขากล่าวว่า "จะให้แสดงตลกหรือ ได้สิ จะบินให้ดู จะบินจากหลังคาศาลาเทศบาลเมืองลงมาข้างล่างไปรูดูกันสิ" ชาวเมืองพากันไปรออยู่ที่หน้าศาลาเทศบาลกันเต็มไปหมด ทุกคนจ้องมองไปที่หลังคาอย่างตื่นเต้น ทิลล์ซึ่งยืนอยู่บนหลังคาได้กางแขนทั้งสองข้างออก และขยับขึ้นขยับลงราวกับนกกระฟือบีกอยู่สักพักแล้วก็หยุดนิ่ง ผู้ชมต่างกลั่นหายใจและเฝ้าคอยสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น ทันใดนั้นทิลล์ก็ระเบิดเสียงหัวเราะดังลั่นพลางตะโกนลงมาว่า "เราคิดว่าเราบ้าคนเดียวเสียอีก แต่ดูสิ คนทั้งเมืองก็บ้ากันไปหมด ถ้าพวกคุณบอกว่า คุณบินได้ เราไม่มีวันเชื่อหรอกนะ แต่พวกคุณเชื่อว่าเราบินได้ เราไม่ใช่คนนี้จะไม่มีปีกไว้บินได้" แล้วทิลล์ก็ออกจากเมืองไป

เรื่องที่ 6

เมื่อทิลล์อยู่ในเมืองโรเซต็อคได้ส่งจดหมายเรียนเชิญ ช่างตัดเสื้อจากซัคเซิน ไฮลชไตน์ พอมเมิร์น เมคเคินบวร์ก ลือแบค ฮัมบวร์ก ซดาตชุนด์และวิตมาร์ เป็นต้น ในจดหมายระบุว่าเขาจะแสดงกลวิธีที่จะทำให้ธุรกิจของช่างตัดเสื้อมั่งคั่ง ซึ่งจะมีคุณค่ามหาศาลสำหรับช่างตัดเสื้อทั้งหลายและลูกหลานของพวกเขาสืบไปตลอดกาล เมื่อถึงวันนัดช่างตัดเสื้อจำนวนมากหลั่งไหลมาสู่เมืองโรเซต็อค ทิลล์พาช่างตัดเสื้อทั้งหลายไปยังทุ่งนานอกเมือง เขากล่าวว่า "ท่านช่างตัดเสื้อที่รัก ท่านควรระวังสังเกตและจดจำว่าถ้าท่านมีกรรไกร ฝ่า ด้าย ปลายนิ้วและเข็ม ท่านก็ไม่จำเป็นต้องมีอะไรอีกแล้วในการตัดเย็บ แต่ท่านต้องไม่ลืมที่จะขมวดปมด้ายหลังจากที่ท่านสนเข็มเสร็จแล้ว มิฉะนั้นด้ายก็จะหลุดออกมาได้" ช่างตัดเสื้อทั้งหลายได้ฟังดังนั้นต่างนิ่งอึ้ง มองหน้ากันด้วยความตกตะลึงและกล่าวว่า "พูดอะไรโง่ ๆ อย่างนั้น เราต้องเดินทางไกลมายังโรเซต็อคเพื่อจะมาฟังเรื่องที่รู้มาเป็นพันๆ ปีแล้วนะหรือ" ทิลล์จึงกล่าวตอบว่า "รู้มาเป็นพันๆ ปีแล้วหรือ ถ้าอย่างนั้นก็ไม่มีการจำได้แล้วละสิ ไม่ต้องขอบคุณผมที่ช่วยบอกให้หรอกนะ" ช่างตัดเสื้อทั้งหลายก็พากันเข้าไปทำร้ายทิลล์ แต่ทิลล์วิ่งหนีทัน

เรื่องที่ 7

ครั้งหนึ่งทิลล์เดินทางผ่านมาถึงเมืองนิรันแบร์กและอ้างตนว่าเป็นหมอ
 วิเศษรักษาได้สารพัดโรค ผู้อำนวยการโรงพยาบาลประจำเมืองได้ขอร้องให้เขาช่วย
 รักษาคนไข้ซึ่งนอนเกลื่อนอยู่เต็มโรงพยาบาล ทิลล์ตกลงโดยทางโรงพยาบาลต้อง
 จ่ายค่ารักษาพยาบาลให้เขา 200 กุลเดน จากนั้นทิลล์ก็เดินไปยังห้องพักคนไข้และ
 เข้าไปหาคนไข้ที่ละเอียดงปรพร้อมทั้งกระซิบเป็นข้อความเดียวกันหมดว่า "ผมช่วยพวก
 คุณหายได้ ผมมียาวิเศษซึ่งทำได้โดยเผาพวกคุณคนใดคนหนึ่งจนเป็นขี้เถ้าแล้วให้
 พวกคุณที่เหลือตะกิดกินเข้าไป คุณก็จะหายเป็นปกติ ผมจะเลือกเอาคนที่เจ็บหนักที่สุดใน
 โรงพยาบาลนี้แหละ อีกสักพักผมจะกลับมา" ผ่านไปครู่ใหญ่ ๆ ทิลล์กลับมาพร้อมกับ
 ผู้อำนวยการ เขาร้องขึ้นด้วยเสียงอันดังว่า "ใครที่รู้ว่าสบายดีออกไปได้" พวกคน
 ไข้วิ่งหนีกันแทบไม่คิดชีวิต ผู้อำนวยการจึงจ่ายเงินให้หมอวิเศษไปตามที่ตกลงกัน
 อีกสามวันต่อมาพวกคนไข้ทยอยกันกลับมาหาหมออีก และเล่าความจริงทั้งหมด
 ให้ฟังทำให้ผู้อำนวยการรู้ว่าตนถูกหลอกแต่ก็ตามหาตัวหมอกำมะลอไม่เจอแล้ว

เรื่องที่ 8

หลังจากที่ทิลล์หลอกได้ตี๋มไวน์ฟรี เจ้าของร้านรีพาทหารยามของเมืองมา
 ตามจับทิลล์ ทิลล์ถูกจับได้และถูกตั้งข้อหาว่าเป็นโจรจึงถูกนำไปคุมขัง ต่อมาทิลล์
 ถูกตัดสินแขวนคอ ผู้คนโจษจันเรื่องนี้กันใหญ่ บ้างก็เห็นด้วย บ้างก็คิดว่าโทษรุนแรง
 ไป ก่อนที่จะถูกแขวนคอ มีธรรมเนียมว่านักโทษสามารถขออะไรก็ได้ก่อนตาย ยก
 เว้นการปล่อยตัว ทิลล์จึงกล่าวว่า "ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายแห่งเมืองลือเบค พวกท่าน
 ได้สัญญาแล้วว่าจะทำตามที่ผมขอ หลังจากที่ผมสิ้นชีวิตไปแล้วขอให้เจ้าของร้าน
 ไวน์ผู้เป็นใจทักยืมฟ้องผมและผู้มีส่วนต่อการตัดสินโทษผมต้องมาที่นี่ทุกๆ เช้า และ
 มาจุมพิตที่แก้มของผมเป็นเวลา 3 วัน" ทุกคนที่ฟังได้แต่ตกตะลึงและพากันไปยัง
 ศาลาเทศบาลเพื่อโต้เถียงกันถึงสิ่งที่ทิลล์ขอ ผลสรุปก็คือปล่อยตัวทิลล์

เรื่องที่ 9

เมื่อทิลล์มาถึงมาร์บวร์กเขาก็ขอเช่าเฝ้าตึกของที่นี่และอ้างว่าตนเป็นศิลปิน ทิลล์เรียนท่านดยุคว่าเขาเป็นจิตรกร มีผลงานจำนวนมากแล้วเขาเอาภาพวาดที่ซื้อจากเมืองฟลินเดินมาอวดอ้าง ภาพวาดเหล่านั้นถูกใจท่านดยุคมาก ท่านดยุคจึงตกลงจ้างวาดรูปที่มาจากตระกูลของตนในราคา 400 กุลเดน โดยจ่ายค่ามัดจำก่อน 100 กุลเดนเพื่อซื้อสีและจ้างลูกมือช่วยงาน ทิลล์และลูกมือทำงานในห้องซึ่งไม่อนุญาตให้ใครเข้ามารบกวน ผ่านไปหนึ่งเดือนท่านดยุคขอชมภาพ ทิลล์รับปากแต่กล่าวเงื่อนไขว่า "ผมยินดีให้ชมภาพ แต่ผมต้องขอออกตัวไว้ก่อนว่า ใครก็ตามที่ชมภาพของผมต้องมีชาติกำเนิดที่สูงส่ง มิฉะนั้นจะมองไม่เห็นภาพของกระผม" ท่านดยุคและแขกผู้เกียรติทั้งหลายเข้าไปชมภาพแต่ทุกคนเห็นเพียงผนังสีขาวอันว่างเปล่าก็เลยทำให้แต่ละคนรำพึงกับตนเองว่า "ถ้าเราบอกว่าไม่เห็นอะไร เราก็จะเป็นลูกของโสเภณีน่ะสิ" ท่านดยุคจึงกล่าวขึ้นมาว่า "ฉันพอใจผลงานของท่านแต่ฉันคงจะไม่เข้าใจงานศิลปะสักเท่าใดนักหรอกนะ" แล้วท่านดยุคพร้อมกับแขกอื่นๆ ก็เดินออกจากห้อง ต่อมาท่านผู้หญิงของท่านดยุคและสุภาพสตรีชั้นสูงขอเข้าไปชมภาพบ้าง ทุกคนมองไม่เห็นอะไรแต่ก็ไม่แสดงความเห็นใดๆทั้งสิ้น ทันใดนั้นก็มืดลกลงหญิงซึ่งติดตามท่านผู้หญิงตลอดเวลาโพล่งว่า "นายช่างที่รัก ฉันมองไม่เห็นอะไรเลย แสดงว่าฉันเป็นลูกโสเภณีน่ะสิ" เมื่อได้ยินเช่นนั้นทิลล์คิดในใจว่ามีคนพูดความจริงขึ้นมาฉันต้องรีบไปจากที่นี่แล้วหละ ท่านดยุคกับท่านผู้หญิงคุยกันถึงภาพวาดและคิดว่าพวกตนจะถูกหลอกก็เปล่า กว่าจจะรู้ตัวทิลล์ก็ผ่านไปแล้ว

เรื่องที่ 10

ที่พักแห่งหนึ่งในเมืองเคิลน์ซึ่งทิลล์พักอยู่ บริการอาหารดีมาก จนสายแล้ว อาหารเที่ยงก็ยังไม่เสร็จ ทิลล์จึงเดินไปหยิบขนมปังในครัวกินและนั่งข้างเตาไฟ เมื่ออาหารเสร็จทิลล์ก็ไม่กินแล้ว โดยกล่าวว่า "ไม่เอาล่ะ ฉันอิ่มแล้ว ฉันสุดกลืนเนื้อทอด ฉันอิ่มแล้วล่ะ" ต่อมาเมื่อถึงเวลาเก็บเงิน เจ้าของร้านก็มาเก็บเงินค่าอาหารจากทิลล์ ด้วยเพราะแม้ว่าทิลล์ไม่ได้กินแต่ก็สุดกลืนอาหารของตนซึ่งก็เท่ากับกินนั่นแหละ ทิลล์จึงหยิบเหรียญเงินออกมาหนึ่งเหรียญแล้วโยนลงไปบนโต๊ะและถามว่า "ได้ยื่นเสียงเหรียญเงินไหม" "ได้ยินสิ" เจ้าของร้านตอบ ทิลล์ ก็เก็บเหรียญเงินและกล่าวว่า "ฉันจ่ายค่ากลืนอาหารด้วยเสียงเหรียญกระทบโต๊ะ เท่าเทียมกันนะ" แล้วทิลล์ก็เดิน ออกจากร้านไป

เรื่องที่ 11

วันหนึ่ง ทิลล์กับแม่ไปเที่ยวงานวัด ทิลล์ดื่มจนเมามากจึงมองหาที่นอน พัก และก็ได้ออกไปนอนในตะกร้าเปล่าใบหนึ่งตั้งแต่เที่ยงวันถึงเที่ยงคืน ขณะนั้นมี ขโมย 2 คนแอบเข้ามาขโมยตะกร้า ขโมยคนหนึ่งกล่าวว่า 'ฉันได้ยินมาว่าตะกร้าใบที่หนักที่สุดคือตะกร้าใบที่ดีที่สุด' ขโมยทั้งสองช่วยกันหาตะกร้าใบที่หนักที่สุดและก็เจอ ตะกร้าใบที่หนักที่สุดซึ่งก็คือใบที่ทิลล์นอนหลับอยู่ในนั้น ขณะนั้นมีคนมาก ขโมยจึง ไม่เห็นว่ามีคนอยู่ในตะกร้า พวกเขาแบกตะกร้าออกไป ระหว่างนั้นทิลล์ตื่นแล้ว เขา จึงคิดแกล้งขโมยทั้งสอง ตอนแรกทิลล์เอื้อมมือมาดึงผมคนข้างหน้าอย่างแรง ทำให้ เขาโกรธมากและเข้าใจว่าคนข้างหลังดึงผมจึงด่าว่า คนข้างหลังถึงกว่าเขาจะทำ อย่างนั้นได้อย่างไรในเมื่อแบกตะกร้าอยู่ พอเดินไปได้สักพัก ทิลล์ก็เอื้อมมือไปดึงผม ของคนข้างหลังแรงกว่าคนข้างหน้าเสียด้วยซ้ำ ทำให้เขาโกรธมาก ต่อว่าชายคนข้าง หน้า 'ฉันต้องแบกของหนัก ส่วนเธอก็แกล้งดึงผมของฉัน และกล่าวหาว่าฉันดึงผม ของเธอ' ส่วนคนด้านหน้าก็ได้กลับว่า 'เธอโกหก เธอนั่นแหละดึงผมของฉัน ฉันแทบ

จะมองไม่เห็นทาง แล้วจะให้ฉันหันหลังไปดึงนมของเธอได้อย่างไร ตอนนี่ฉันแน่ใจแล้วว่าเธอดึงนมของฉัน' จากนั้นทั้งสองก็ทะเลาะกันทางวาจาไปเรื่อยๆ แล้วก็ถลึงดึงนมของคนด้านหน้าอย่างแรงจนศรีษะกระแทกขอบตะกร้า ทำให้เขาโกรธมาก ทิ้งตะกร้าลง และเริ่มชกต่อยคนด้านหลังอย่างสะเปะสะปะเพราะมองไม่เห็น ส่วนคนด้านหน้าก็ได้ตอบ

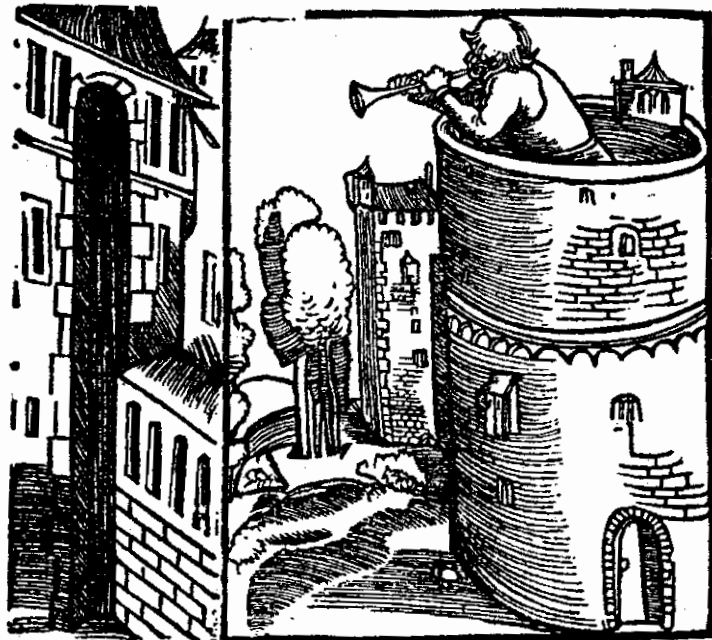
เรื่องที่ 12

ทิลล์เข้าไปในเมืองพบร้านขายขนมปังขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ทิลล์เดินเข้าไปในร้านและกล่าวกับเจ้าของร้านว่าทางร้านจะส่งขนมปังดำและขาวจำนวน 10 ซิลลิงไปให้เจ้านายของเขาได้ไหม จากนั้นทิลล์ก็บอกชื่อและที่อยู่ของเจ้านาย ทางร้านส่งเด็กหนุ่มคนหนึ่งตามทิลล์มาด้วยเพื่อมาเก็บเงินค่าขนมปัง ส่วนทิลล์นำขนมปังใส่ถุงที่เตรียมมาซึ่งเจาะรูไว้ด้วย พอเดินห่างจากร้านมาพอสมควร ทิลล์ปล่อยให้ขนมปังตกลงไปในโคลน แล้วทิลล์หันไปพูดกับเด็กหนุ่มว่า 'ขนมปังที่เบื่อน่ะ เจ้านายฉันไม่เอานะ เธอรีบวิ่งไปที่ร้านและหยิบขนมปังชิ้นอื่นมาให้ใหม่ ฉันจะยืนรออยู่ตรงนี้' จากนั้นเด็กหนุ่มรีบวิ่งไปที่ร้าน ส่วนทิลล์รีบวิ่งกลับบ้าน เมื่อเด็กหนุ่มวิ่งกลับมาหาทิลล์ แน่ใจที่ทิลล์ไม่อยู่แล้ว เขาก็กลับไปบอกเจ้านาย เจ้านายจึงออกตามหาบุคคลอุปโลกน์ของทิลล์ แล้วเขาก็ได้รู้ว่าเขาถูกตุ๋นจนเปื่อย

เรื่องที่ 13

ทิลล์หลงทางและมาอยู่กับเจ้าของคฤหาสน์แห่งหนึ่งซึ่งดำรงชีพด้วยการปล้นและลักทรัพย์ผู้อื่น วันหนึ่ง เจ้านายพาเขาขี่ม้าไปรอบ ๆ ป่า และเจอต้นไม้ เจ้าชายชี้ให้ทิลล์ดูและบอกว่าสิ่งนี้เรียกว่า เฮเนพ (Henep) หรือ เฮนพี (Henfi) ถ้าเจอพืชพวกนี้เมื่อใดก็ถ่ายมูลลงในหญ้าไว้ละ เราจะได้หนีทัน เจ้าหน้าที่ทางการจะไม่กล้าเข้ามาใกล้ มิฉะนั้นเราต้องถูกพืชพวกนี้มัดตัวและนำไปแขวนคอ วันหนึ่ง พ่อครัวบอกให้ทิลล์ลงไปในห้องใต้ดินซึ่งมีหม้อดินใบหนึ่งบรรจุเซเนพ (Senep) ยกมาให้เขาด้วย ส่วนทิลล์ตลอดชีวิตไม่เคยเห็นเซเนพหรือเซนพี (Senfi) หรือมัสตาร์ด พอเห็นหม้อเซเนพ ทิลล์ก็คิดว่าพ่อครัวจะเอาไปทำอะไร แล้วเขาก็คิดว่าพ่อครัวคงจะเอามาผูกตัวเขา เจ้าชายบอกกับเขาว่าเจอพืชชนิดนี้เมื่อใด ถ่ายมูลลงในหญ้าลงไป ทิลล์จึงถ่ายมูลลงในหม้อเซนพี แล้วยกไปให้พ่อครัว หลังจากที่เจ้านายและแขกคนอื่นๆกินมัสตาร์ดลงไป ทุกคนก็พากันอาเจียนออกมา พวกเขาจึงตามพ่อครัวมาถามว่าทำไมมัสตาร์ดมีรสชาติเช่นนี้ พ่อครัวชิมมัสตาร์ดก็รับคำขอร้องออกมา แล้วกล่าวว่ารสชาติอย่างกับผสมมูล ทิลล์จึงหัวเราะ เมื่อเจ้านายถามว่าหัวเราะทำไม ทิลล์จึงตอบว่าก็เจ้านายสั่งว่าเจอพืชชนิดนี้เมื่อใด ถ่ายมูลลงไปเมื่อนั้น เพื่อว่าโจรอย่างเราจะได้ไม่ถูกจับและนำไปแขวนคอ เมื่อพ่อครัวสั่งฉันไปเอาเซเนพ ฉันก็ทำตามที่คุณบอก เจ้านายด่ากลับว่า 'เจ้าโง่ ใต้ที่ฉันชี้เรียกว่า เฮเนพ หรือ เฮนพี แต่ที่พ่อครัวให้ไปเอาคือ เซเนพหรือเซนพี ใบบ้าแกทำอะไรทุเรศลงไป' แล้วเจ้านายก็เอาเชือกขึงไล่ตีทิลล์ แต่ทิลล์วิ่งหนีไปได้และไม่กล้าเบาใจ

เรื่องที่ 14

ทิลล์ได้มาเป็นคนเป่าแตรให้กับกราฟแห่งอินฮาลท์ เนื่องจากไม่มีคนส่งอาหารไปให้ทิลล์ที่อยู่บนหอคอย ขณะที่ม็สต์รูมา ทิลล์จึงไม่เป่าแตร ปล่อยให้ค็ตรูขโมยข้าวไป ท่านกราฟจึงถามทิลล์ว่าทำไมจึงนั่งเฉยอยู่บนหอคอย ทิลล์จึงตอบว่า ก่อนที่จะกินอาหาร ผมไม่ร้องหรือทำอะไรทั้งนั้น ท่านกราฟจึงถามต่อไปว่าทำไมจึงไม่เป่าแตรบอกว่ามีค็ตรูมา ทิลล์จึงตอบว่าถ้าผมเป่าแตรตอนค็ตรูอยู่ เป็นการเรียกให้ค็ตรูมามากยิ่งขึ้น พวกเขาจะฆ่าพวกคุณตาย ต่อมาทิลล์ไม่ได้รับอาหารอีกเมื่อถึงเวลาอาหาร ทิลล์จึงเป่าแตร กราฟและพวกอัศวินรีบออกไปรบ แต่ก็ไม่เห็นมีค็ตรูแต่อย่างใด จึงรู้ว่าถูกทิลล์หลอก ท่านกราฟจึงเปลี่ยนให้ทิลล์ทำหน้าที่พลเดินเท้าแทน เมื่อถึงเวลาที่ต้องไปสู้กับค็ตรู ทิลล์จะไปเป็นคนสุดท้าย เมื่อถึงเวลากลับ ทิลล์จะกลับถึงเป็นคนแรก ซึ่งทิลล์บอกเหตุผลแก่ท่านกราฟว่า เมื่อพวกท่านรับประทานอาหารส่วนผมนั่งบนหอคอยอย่างหัวโหนก ด้วยเหตุนี้ ผมจึงไม่มีแรงเพื่อรีบไปตีกับค็ตรูเป็นคนแรก ผมจึงต้องรีบกลับมาเป็นคนแรกเพื่อกักตุนอาหารสำหรับปราบค็ตรูและการถูกไปเป็นคนสุดท้ายเวลาค็ตรูมาเป็นการเก็บแรงทางหนึ่งด้วย ท่านกราฟได้ยินเช่นนั้นจึงไล่ทิลล์ออกไป

เรื่องที่ 15

พ่อค้าผู้มั่งคั่งผู้หนึ่งมาเดินเล่นและระหว่างทางพบกับทิลล์ จึงได้ทักทายปราศรัยกับทิลล์และถามทิลล์ว่าเป็นลูกมือช่างฝีมือประเภทไหน ทิลล์ตอบเขาอย่างชาญฉลาดและกึ่งเสียดสีว่าเขาน่าจะเป็นลูกมือพ่อครัวนะและเขายังไม่งานทำ พ่อค้าชวนให้เขาไปทำงานด้วยและจะจ่ายค่าแรงอย่างงาม ในตอนนี้ทิลล์ใช้ชื่อว่า บาร์โทโลมอยส์ พ่อค้าบอกว่าชื่อยาวไป ขอเรียก ดอลล ก็แล้วกัน (Bartholomaeus → Doll) ครั้งหนึ่ง พ่อค้าส่งเนื้อแห้งให้ทิลล์และสั่งว่า 'ดอลลวางเนื้อเอาไว้ตอนเช้า ปล่อยให้เย็น แล้วย่างอย่างช้า ๆ จะได้ไม่ไหม้' ทิลล์จึงวางอาหารบนเตาไฟแล้วเสียบเนื้อแห้งไว้ที่ไม้และวางอยู่ระหว่างเบียร์ 2 ถังในห้องใต้ดินเพื่อว่าเนื้อจะได้เย็นและไม่ไหม้ ต่อมาพ่อค้าก็สั่งให้ทิลล์ไปเตรียมรถม้าและทาสีใหม่ด้วย ทิลล์จึงทาสีรถม้าทั้งภายในและภายนอกโดยเฉพาะบริเวณที่คนนั่ง หลังจากที่พ่อค้ารู้ว่าตนต้องนั่งบนรถม้าที่สียังไม่แห้ง ก็โมโหและบ่นว่าทำไมไม่รู้จักทาสีส่วนที่เป็นข้างหน้าและข้างหลัง เจ้าใจ ทำอะไรบ้าๆ บอๆ 'ขับไปที่เขานคอเลยไป' ทิลล์ก็ขับรถม้าไปได้ที่เขานคอ แล้วก็จอดรถม้า ซึ่งสร้างความฉงนใจให้กับพ่อค้า ต่อมาทิลล์แกลังตั้งตัวเชื่อมรถม้าตอนหลังกับตอนหน้าออกจากกัน แล้วทิลล์ก็ขับต่อไปคนเดียว ฝ่ายพ่อค้าและพระที่โดยสารมาด้วยวิ่งตามจนล้นน้อย พวกเขาตามทัน พ่อค้าแทบจะตีทิลล์ตาย แต่พระห้ามไว้ เมื่อกลับมาถึงบ้าน พ่อค้าจึงบอกทิลล์ว่าคืนนี้ให้พักอีกคืน กินและดื่มได้เต็มที่ 'แต่พรุ่งนี้ต้องเก็บกวาดบ้านอันให้เกลี้ยง' และไปให้พ้นจากบ้านของเขา วันรุ่งขึ้นพ่อค้าไปโบสถ์แล้ว จากนั้นทิลล์เริ่มเก็บกวาดโดยการยกเก้าอี้ โต๊ะ ม้านั่ง และอื่นๆ ที่เขายกไหว เขาไปวางไว้ที่ถนน เมื่อพ่อค้าได้ยินว่าข้าวของของตนถูกยกออกมาวางข้างนอก ก็รีบกลับบ้านมาต่อว่าทิลล์ ทิลล์ย้อนกลับว่าเขาทำตามที่พ่อค้าบอก เก็บกวาดบ้านและไปซะ จากนั้นทิลล์ก็จากไป ปล่อยให้พ่อค้าต้องยกของกลับเองท่ามกลางเสียงหัวเราะของเพื่อนบ้าน

เรื่องที่ 16

ทิลล์ได้มาเป็นคนเฝ้าโบสถ์ ทำให้ทิลล์กับพระได้สังสรรค์กันประจำ ครั้งหนึ่ง ทั้งสองก็พนันกันว่าถ้าพระสามารถถ่ายมูลได้กลางโบสถ์ ทิลล์ต้องเสียเบียร์ 1 ตัน แต่ถ้าพระถ่ายมูลไม่ถึงกลางโบสถ์ ขาดไปอีกแค่ ¼ ทำให้พระต้องเสียเบียร์ 1 ตันให้แก่ทิลล์ แม้ควักโกรธที่พระหลงเชื่อทิลล์ ทำอะไรที่เสียชื่อเสียง

เรื่องที่ 17

ครั้งหนึ่ง ทิลล์เป็นลูกมือช่างตัดเสื้อผ้าโนแบร์สัน นายช่างกล่าวว่าเวลาเย็บผ้า เย็บให้สวยๆ อย่าให้เห็นตะเข็บ ทิลล์จึงคลานเข้าไปนั่งเย็บในถัง ต่อมานายช่างสั่งให้เขาเย็บโวลฟ์ให้เสร็จแล้วค่อยไปนอน ทิลล์จึงแปล Wolf ว่าสุนัขป่า เขาจึงทำตุ๊กตาสุนัขป่า แต่จริงๆ แล้ว คำนี้มีได้หมายถึงแต่สุนัขป่า แต่ยังมีหมายถึงเสื้อแบบชวานา นายช่างต้องการให้ทิลล์เย็บเสื้อแบบที่ชวานาใส่มีไซส์สุนัขป่า

เรื่องที่ 18

ทิลลีไปเป็นผู้ช่วยร้านทำรองเท้า นายจ้างส่งหนังสัตว์ให้ชิ้นหนึ่งแล้วสั่งว่า 'ตัดหนังชิ้นนี้ใหญ่และเล็กอย่างที่คุณเลี้ยงสัตว์มี จากนั้นทิลลีจึงตัดแผ่นหนังเป็นรูป หมู วัว แกะ แพะ เมื่อนายจ้างกลับมาเห็นผลงานของออยเลนอะเปเกิล เขาโกรธมาก แต่ยังให้ออกาสงูจ้างอีกครั้งโดยเปลี่ยนหน้าที่จากการตัดแผ่นหนังเป็นการเย็บแผ่นหนัง นายจ้างส่งเข็มเย็บรองเท้ากับด้ายให้พร้อมกับกล่าวว่า 'เย็บชิ้นเล็กกับชิ้นใหญ่ ด้วยกันนะ' แทนที่ทิลลีจะเย็บแผ่นหนังชิ้นเล็กกับชิ้นเล็กด้วยกัน ส่วนชิ้นใหญ่ก็เย็บติดกับชิ้นใหญ่ แต่ทิลลีกลับเย็บโดยนำชิ้นใหญ่ประกบกับชิ้นเล็กซึ่งสร้างความปวดเศียรเวียนเกล้าให้กับนายจ้างเป็นอันมาก

เรื่องที่ 19

ทิลล์เดินทางมาตลอดคืน รู้สึกเหน็ดเหนื่อยและหิวมาก จึงแวะเข้าไปที่พักร้างแห่งหนึ่ง หญิงเจ้าของร้านถามทิลล์ว่าต้องการอาหารอะไร ทิลล์จึงตอบว่าเขาเป็นเพียงนักเดินทางที่ยากจน จะขอกินอาหารโดยไม่จ่ายเงินได้หรือไม่ หญิงเจ้าของร้านกล่าว 'นี่คุณ ไม่ว่าจะที่ร้านขายเนื้อ หรือที่ร้านขายขนมปัง ฉันต้องจ่ายเงินให้เขาทั้งนั้น ไม่มีการได้อะไรฟรีๆ' ดังนั้น 'ฉันต้องได้เงินสำหรับการกินอาหาร' ทิลล์ได้ยินเช่นนั้น จึงกล่าวว่า 'ครับคุณผู้หญิง ผมยินดีกินเพื่อเงิน แล้วอาหารที่นี้คิดราคาอย่างไรล่ะ' เจ้าของร้านจึงตอบว่า 'ถ้านั่งโต๊ะกับพวกสุภาพบุรุษชั้นสูงก็ 24 เฟนนิค โต๊ะถัดไป 18 เฟนนิค แต่ถ้านั่งกินกับพวกลูกจ้างของฉันก็ 12 เฟนนิค' 'นั่นผมขอรับประทานโต๊ะที่มีเงินมากที่สุด' แล้วทิลล์ก็รับประทานอาหารจนอิ่มและเรียกหญิงเจ้าของร้านมาคิดค่าอาหาร 'กรุณาจ่าย 24 เฟนนิคและขอให้ท่านเดินทางโดยสวัสดิภาพ' ทิลล์จึงตอบว่า 'ไม่ใช่สิ คุณต่างหากต้องให้เงินผม คุณพูดเองมิใช่หรือว่าต้องได้เงินสำหรับการกิน ผมก็เข้าใจว่าเมื่อผมกินแล้ว คุณจะให้เงินผม และมันก็เป็นงานที่หนักพอสมควรนะ ผมกินจนเหลือไหลโคลย์ย่อย แล้วตอนนี้ก็อิ่มดีเลยล่ะ ดังนั้น ผมจึงควรจะได้ค่าแรง 24 เฟนนิค'

เรื่องที่ 20

ในเมืองไอน์เบค (Einbeck) ทิลล์มาเป็นลูกมือของผู้ผลิตเบียร์ วันหนึ่งหญิงที่สอนงานทิลล์สั่งเขาว่า 'ใส่ขอลงในหม้อ แล้วเคี่ยวให้ตึ้นะ' แล้วเธอก็ออกไปงานเต็นรำอีกหนึ่งชั่วโมงถึงจะกลับ (การใส่ดอกขอฟน์ 'Hopfen' เพื่อเบียร์จะได้มีรสชาติแรง) ที่บ้านนี้ เจ้านายเลี้ยงสุนัขตัวโตชื่อฮอฟ (Hopf) พอน้ำเดือด ทิลล์ใส่ Hopf ที่เป็นสุนัขลงไปแทนที่จะใส่ขอฟที่หมายถึงดอกไม้

เรื่องที่ 21

ครั้งหนึ่ง ออยเลนชะปิเกลเดินทางมาถึงตลาดในเมืองฮัมบูร์ก มีช่างตัดผมคนหนึ่งถามเขาว่า 'เป็นลูกมือช่างอะไรล่ะ' ออยเลนชะปิเกลตอบว่า 'ผมเป็นลูกมือช่างตัดผมครับ' ช่างตัดผมรับเขาเข้าทำงานและชี้ไปที่บ้านหลังหนึ่งพลางกล่าวว่า 'เห็นบ้านหลังนั้นไหม บ้านที่มีหน้าต่างบานใหญ่ๆ เข้าไปข้างในเลย ฉันจะตามไปที่หลัง' ออยเลนชะปิเกลพยักหน้าแล้วก็เดินตรงไปยังบ้านหลังนั้นและกระโดดข้ามหน้าต่างบานใหญ่เข้าไปในบ้าน ทำให้ภรรยาเจ้าของบ้านตกใจพร้อมกับละล้าละลักว่า 'ผีชาดานตัวโตเฒ่าเธอมาที่นี่ ทำไรมาเข้าทางหน้าต่าง ประตูแคบไปหรือไง' ออยเลนชะปิเกลกล่าวว่า 'คุณผู้หญิงที่เคารพ อย่าเพิ่งโกรธผมสิครับ สามีของคุณสั่งเช่นนี้ และผมก็มาเป็นลูกมือของสามีคุณ' เมื่อสามีกลับมาได้รู้พฤติกรรมของออยเลนชะปิเกลและคิดถึงคำพูดของตน ถึงกับพูดไม่ออก ต่อมาช่างตัดผมสั่งให้ทิลล์เอากรรไกรไปลับ 'ลับกรรไกรให้คมนะ ด้านลันกับด้านตัดระวังให้ดี' ทิลล์รับกรรไกรมาแล้วก็เขาไปลับทั้งด้านลันและด้านตัดจนคมกริบทั้งสองด้าน ช่างตัดผมเห็นก็โกรธมากจึงตะเพิดทิลล์ออกไปไปให้พ้น มาทางไหนก็ไปทางนั้น' แล้วทิลล์ก็ออกจากบ้านโดยกระแทกหน้าต่างบานใหญ่และกระโดดออกไปอย่างว่องไว

เรื่องที่ 22

เหตุการณ์ตอนที่ทิลล์แบ่งสมบัติให้เพื่อน เจ้าเมือง และบาทหลวง โดยมอบ
หีบไม้ที่เก็บสมบัติกับกุญแจให้เจ้าเมืองรักษาและสั่งทุกคนว่าเมื่อฝังเขาแล้วจึงเปิด
พินัยกรรมได้ ทว่าเมื่อเปิดหีบออกมา ทุกคนพบแต่หินอยู่ในหีบ จึงเกิดการทะเลาะ
กัน ต่างฝ่ายต่างคิดว่าอีกฝ่ายแอบเอาสมบัติไปแล้ว ต่อมาจึงคิดว่าทิลล์คงจะเล่น
ตลกกับพวกตน

เรื่องที่ 23

ในปราสาทของพระเจ้าแผ่นดินแห่งโปแลนด์กำลังมีการแข่งขันระหว่าง ตลกหลวงของพระองค์กับทิลล์ ออยเลนชเปเกิล ทั้งคู่แข่งขันมาหลายยกแล้ว แต่ ยังไม่มีใครแพ้ใครชนะ พวกเขาแข่งขันกันว่าเมื่อฝ่ายหนึ่งทำอะไรก็ตาม อีกคนต้อง ทำตาม ผลัดกันเริ่มทำผลัดกันทำตามจนไม่รู้ผลแพ้ชนะเสียที ในที่สุดทิลล์คิดวิธี หนึ่งได้ที่จะทำให้อีกฝ่ายไม่กล้าทำตาม ทิลล์เดินไปกลางห้องพระโรง ถอดกางเกง และถ่ายมูลบริเวณนั้น จากนั้นเอาช้อนมาแบ่งมูลเป็นสองกอง แล้วตะโกนเรียกคู่ แข่งขัน 'เฮ้พวก มานี่สิ มาทำตามอย่างฉัน' แล้วทิลล์ก็ตักมูลกินและส่งช้อนให้คู่แข่ง ขัน 'ว่าไงเพื่อน ส่วนที่เหลือนี้ของนายนะ กินซะสิ' คู่แข่งขันของทิลล์ไม่ยอมกิน ตามจึงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ส่วนทิลล์ได้เสื้อผ้าชุดใหม่และเงิน 20 กุลเดน

ตัวอย่างเหตุการณ์บางตอนจากเรื่องศรีธนญชัย

เรื่องที่ 1

อยู่มาวันหนึ่งศรีทระนนไชยเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินและขอพระราชทานที่ดินเท่าแวมดินตาย พระเจ้าแผ่นดินทรงอนุญาตตามที่ขอ แทนที่ศรีธนญชัยจะครอบครองเพียงที่ดินผืนเล็กๆ ตามความหมายของสำนวน เขาจับแวมมาผูกเชือกโดยมือข้างหนึ่ง จับเชือกเอาไว้ส่วนมืออีกข้างหนึ่งถือไม้ไล่ตีแวมไปเรื่อยๆ กว่าแวมจะตายได้ที่หลายไร่

เรื่องที่ 2

ในระหว่างที่พระเจ้าแผ่นดินประพาสอุทยานได้รับสั่งให้ศรีทระนนไชยหลอกพระองค์ลงไป ในสระน้ำมิฉะนั้นจะถูกประหารชีวิต ศรีทระนนไชยได้ยินเช่นนั้นจึงกล่าวว่าตัวเขาไม่สามารถหลอกพระองค์ลงไปได้ ขอให้พระองค์ลงมาเองโดยเขาสามารถหลอกพระองค์ขึ้นจากสระได้ พระองค์จึงลงมาในสระน้ำแล้วรอดูว่าศรีทระนนไชยจะสามารถหลอกพระองค์ขึ้นจากสระได้อย่างไร แล้วศรีทระนนไชยกล่าวว่าเขาทำตามรับสั่งแล้วในการหลอกพระองค์ลงสระแต่พระองค์มิได้รับสั่งให้หลอกพระองค์ขึ้นจากสระ

เรื่องที่ 3

พระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้เชียงเมียงไปหาผ้าลายตีนแถมซึ่งเป็นผ้าชนิดหนึ่งมาให้พระองค์ แต่เชียงเมียงมิได้ไปค้นหา พอครบกำหนดก็อ้างว่าตนไม่เจอผ้าชนิดนี้เพราะมีแต่ผ้าที่ทำจากมือแถมไม่พบผ้าที่ทำจากตีนแถม

เรื่องที่ 4

ศรีทระนนไชยถูกจองจำในกรงเหล็กและนำไปดั่งงน้ำเพื่อทดสอบว่าเขาจะสามารถใช้ภูมิปัญญาเอาตัวรอดได้อย่างไร ศรีธนญชัยขอพระราชทานเครื่องราช-

กกุณภินทรีขึ้นหนึ่งคือพานพระศรีวางบนหลังกรงเหล็ก พระองค์พระราชทานแก่ศรีทนะนไชย ก่อนที่น้ำทะเลจะท่วมกรุงซึ่งมีนายสำเภาเดินเรือผ่านมาได้หยุดแวะดูกรงเหล็กและได้ถามถึงสาเหตุที่ถูกขังศรีทนะนไชยจึงโกหกว่าพระเจ้าแผ่นดินจะยกเมืองให้ครองแต่ตนไม่ต้องการจึงถูกจองจำในกรง ถ้ารับปากขอเสนอเมื่อใดจะได้รับการปล่อยตัว จริงๆ แล้วไม่ว่าจีนหรือไทย ถ้ายินดีเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ก็ยินดีจะยกแผ่นดินให้ ครอบครอง นายสำเภาโลกมากมีได้ไต่รถรองให้ถ่วงทีประกอบกับเห็นพานพระศรีจึง เชื้อสนิทใจเลยได้ยกเรือให้ศรีทนะนไชยส่วนตนย้ายเข้าไปอยู่ในกรงเหล็กแทนจนถูก น้ำทะเลพัดท่วมเสียชีวิตคากรงเหล็ก

เรื่องที่ 5

ศรีทนะนไชยรับพนันเรื่องผ้าวิเศษกับชาวต่างชาติ ศรีทนะนไชยสามารถ เอาชนะอีกฝ่ายด้วยเหตุผลว่าเขามีผ้าเนื้อดี ไม่เห็นเส้นด้ายหรือรอยตะเข็บเลย เนื้อ ผ้าใสดังกระจก แต่อันที่จริงแล้วเขาไม่มีผ้าเพียงแต่ทำท่าจับผ้าอวดคู่แข่งขัน คู่แข่งมี อาจได้แย้งได้จึงเป็นฝ่ายแพ้

เรื่องที่ 6

ในคราวหนึ่งศรีทนะนไชยไปถึงเมืองจีนและได้ทราบว่าพระเจ้ากรุงจีนมี พระพักตร์เป็นสุนัข พระองค์ทรงห้ามทุกคนงยหน้าเวลาเข้าเฝ้า ศรีทนะนไชยด้วยความอยากรู้อยากเห็นด้วยตาของตนเองจึงขอเข้าเฝ้าและกราบทูลว่า ที่อุทยานนั้น นิยมรับประทานผักนึ่งซึ่งถือว่าเป็นยาและมีวิธีรับประทานโดยต้มสุกแล้วนำผักนึ่งมา พาดไว้บนราวไม้ เวลาจะรับประทานก็ให้กระโดดขึ้นรับประทาน หลังจากที่ศรีทนะน ไชยแสดงวิธีกินผักนึ่ง เขาจึงมีโอกาสเห็นพระพักตร์ของพระเจ้ากรุงจีนว่าเป็นสุนัข จริงดังคำเลื่องลือ เมื่อรู้ว่าถูกหลอกพระองค์ทรงกริ้วจึงสั่งให้นำศรีทนะนไชยไปยังไว้ใน ห้องที่มีมดคันเพื่อให้มดกัดศรีทนะนไชยตาย แต่การณ์กลับมิได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจาก

ศรีทระนไนชโยลอบนำอ้อยเข้าไปด้วย มดจึงไปกัดอ้อยแทน เมื่อศรีทระนไนชโยไม่ตาย พระองค์สั่งให้นำตัวไปขังในตึกเย็นเพื่อให้นาวตาย เมื่อเข้าไปในนั้นศรีทระนไนชโยเล่น มวยปล้ำกับนักโทษคนอื่น ๆ จนร้อนมากทำให้ออดตายได้อีกครั้ง พระเจ้ากรุงจีนขึ้น ชมภูมีปัญญาจึงปล่อยตัวไป

เรื่องที่ 7

ครั้งหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินสั่งให้ศรีธรรณไชยไปเก็บพริกมาให้พระองค์ เมื่อเข้าไปในสวนพริกเขาเห็นพริกยังอยู่คาต้น จึงคิดว่าพระองค์สั่งให้ตนมาเก็บพริกมิใช่ มาเด็ดพริก ถ้าตนเด็ดพริกจะเป็นการขัดรับสั่ง เขาก็เลยนอนรออยู่ในสวนรอให้พริก ตกมาถึงพื้นดินแล้วค่อยเก็บตามรับสั่ง

เรื่องที่ 8

ครั้งหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้ศรีธรรณไชยนำทัพไปรบกับข้าศึกที่กำลัง มาประชิดเมือง ศรีธรรณไชยไม่ต้องการไปรบจึงสานกระบุงใบใหญ่เพื่อใส่เสบียง เตรียมไว้ระหว่างรบ กระบุงใบนั้นกว้างกว่าประตูเมืองเสียอีกจึงไม่สามารถแบกออก จากประตูเมืองได้ ทหารที่ตามมาติดตามอยู่ข้างหลังไม่สามารถออกไปได้ พระเจ้าแผ่นดินรำคาญจึงรับสั่งให้ศรีธรรณไชยไม่ต้องไปรบ

เรื่องที่ 9

ศรีทระนไนชโยรับพนันเรื่องนกพูดได้กับชาวต่างชาติ แต่ศรีทระนไนชโยไม่มีนก ที่สามารถพูดได้ เขาจึงจับนกตะกุ่มมาขังไว้ในกรง แล้วไม่ให้อาหาร เมื่อนกตะกุ่ม หิวจัดก็ส่งนกเอี้ยงเข้าไปในกรง เจ้านกตะกุ่มก็กินนกเอี้ยง ศรีทระนไนชโยสั่งให้บ่าว ไพร่ทำเช่นนี้จนกว่าจะถึงวันแข่งขัน เมื่อถึงวันนั้น เจ้านกแขกเต้าบินมาเกาะที่ด้าน

หน้าเจ้านกตะกุ่มแล้วพูดต่างๆ นานา ทันใดนั้นเองนกแขกเต้าถูกนกตะกุ่มกิน ศรีทนะนไชย
จึงถือว่าตนเป็นฝ่ายชนะเนื่องจากนกพูดได้ของฝ่ายตรงข้ามเสียชีวิตไปแล้ว
พระเจ้าแผ่นดินซึ่งเสด็จมาทอดพระเนตรการแข่งขันด้วยประกาศให้เลิกแล้วต่อกัน

เรื่องที่ 10

ครั้งหนึ่ง ศรีธัญไชยทำให้พระเจ้าแผ่นดินโกรธ พระองค์สั่งว่า 'ตั้งแต่นี้อย่า
เข้ามาทำวุ่นวาย... ถ้าแผ่นดินนี้ไม่กลับบออย่าเข้ามา มันพสุธากลับจึงสิ้นที่คำขอ' พอ
ถึงเดือนหก ชาวนาโถนา 'นึกในใจว่าการใดไร่นานี้ ชื่อว่ากลับบัตพิงจริงของมัน' นาง
วิเศษถูกถอดออกจากตำแหน่งจึงไปขอร้องให้ศรีธัญไชยวิ่งเต้นให้ 'ช่วยวิ่งเต้นข้าง
ในทูลกิจจา' ศรีธัญไชยรับไปในวัง 'ว่าแล้วก็รีบไปบัดดล เข้าข้างในวังจนทำเวียนวอก
แล้วเดินไปเดินมาทำหน้าตื่น'

เรื่องที่ 11

ศรีทนะนไชยขอพระราชทานที่เท่าแมวดิ้นตาย พระเจ้าแผ่นดินประทาน
ให้ ศรีทนะนไชยนำเชือกผูกแมวไว้แล้วเขียนตีให้วิ่งไปตามที่ต่างๆ เป็นบริเวณกว้าง
หลายไร่กว่าแมวจะตาย 'จับเอาแมวมามากัด... ตีต้อนตัดไปตามใจ แมวนั้นเจ็บยิ่ง
นัก... เขซานวิ่งเสือกสน บุกบ้านคนข้ามเขตคาม... กว่าแมวจะดิ้นตาย ที่มากมาย
กว้างถนัด ร้อยเส้นสิบห้าห้า... แถวนั้นรีบเอามด'

เรื่องที่ 12

ตอนศรีทนะนไชยกินผักนึ่งไต้ราวเพื่อหลอกดูหน้าพระเจ้ากรุงจีนซึ่งมี
พระพักตร์เป็นสุนัข จึงถูกเอาไปใส่กรงซึ่งมีมดคัน และตักเย็นเพื่อให้แข็งตาย ใน
ตอนนี้ ศรีทนะนไชยไปถึงเมืองจีนและได้ทราบข่าวว่าพระเจ้ากรุงจีนมีพระพักตร์เป็น
สุนัข พระองค์ทรงหันทุกคนแยกหน้าเวลาเข้าเฝ้า ด้วยความอยากเห็นด้วยตาตน

เอง ศรีทระนไนยจึงคิดกลอุบายด้วยการกราบทูลพระเจ้ากรุงจีนว่าที่อยุธยาอันนิยมนับ
 ประทานผักนึ่งซึ่งถือว่าเป็นยา และมีวิธีรับประทานโดยต้มสุกแล้วนำผักนึ่งที่ต้มสุกนั้น
 พาดไว้บนราวไม้ เวลาจะรับประทานก็ให้กระโดดขึ้นรับประทาน หลังจากที่ศรีทระน
 ไยแสดงวิธีการกินผักนึ่ง เขาจึงมีโอกาสเห็นพระพักตร์ของพระเจ้ากรุงจีนว่าเป็น
 สุนัขจริง

เรื่องที่ 13

ตอนศรีทระนไนยเอน้ำสาตสังฆราช ศรีทระนไนยอ้างเหตุผลของการที่
 ตนไม่ได้เข้าเฝ้าเนื่องจากตนไปสอนหนังสือสังฆราช ซึ่งอันที่จริงแล้วศรีทระนไนย
 เพียงแต่เก็บคัมภีร์ที่ตกอยู่ข้างทางไปถวายพระสังฆราช พระเจ้าแผ่นดินไม่เชื่อจึงส่ง
 มหาดเล็กไปถามพระสังฆราช พระสังฆราชโกรธศรีทระนไนยมาก จึงสั่งมหาดเล็ก
 ให้กราบทูลพระองค์ว่าอีกสักครู่จะมาเข้าเฝ้าและชี้แจงด้วยตนเอง นอกจากนี้
 มหาดเล็กยังกราบทูลด้วยว่าพระสังฆราช ซึ่งโกรธพันใจ ดึงไฟเผาผลาญ ร้อนร่า
 รำคาญ เดือดดาลวิญญูณณ์ ศรีทระนไนยได้ยินเช่นนั้น จึงต้มน้ำใส่อ่างแล้วแอบที่
 ประตูทางเข้า เมื่อพระสังฆราชก้าวข้ามธรณีประตูวัง ถูกศรีทระนไนยเอน้ำสาตจน
 เปียกชุ่ม และศรีทระนไนยให้เหตุผลในการกระทำของตนว่าสังฆราชโกรธเป็นพิษ
 เป็นไฟ ถ้าไม่รีบเอน้ำมาดับ จึงอาจจะถูกเผาด้วย 'ท่านโกรธคือไฟ แล้วเข้ามาใน
 พระนิเวศเขตขัณฑ์ เกล้ากระหม่อมค้อยเอน ดับร้อนไฟทัน หาไม้ไฟนั้นจะไหม้ในวัง'

เรื่องที่ 14

ตอนศรีทระนไนยทำอุบายเลี้ยงเหล่าเพชรฆาตจึงหนีรอดไปได้
 พระเจ้าแผ่นดินสั่งประหารศรีทระนไนย เนื่องจากศรีทระนไนยมายลมนไสหม้อถวาย
 พระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงกริ้วมากจึงตรัสสั่งประหารชีวิต ศรีทระนไนยจึงจัดหา
 เหล้าและกับแก้มเลี้ยงบรรดาเพชรฆาต ต่อมาศรีทระนไนยชวนบรรดาเพชรฆาต

เล่นสักวาในเรื่อง พอได้จังหวะที่เพชรฆาตแผลง ศรีหะนนไชยว้ายน้ำหนี ฝ่าย
เพชรฆาตมิได้สนใจเนื่องจากฤทธิ์สุรา ศรีหะนนไชยจึงว้ายน้ำกลับบ้านอย่างปลอดภัย
และมีต้องประหารชีวิต เนื่องจากในนิทานอ้างอิงถึงกฎหมายซึ่งได้ระบุไว้ว่าโทษ
ตาย ถ้าใครหนีรอดไปได้ให้ถือว่าต้องมีโทษอีกต่อไป